

Vananemissõbralikud linnad (age friendly cities)

ANNI MÜÜRIPEAL

TLÜ linnakorralduse nooremteadur ning tervisekäitumise ja heaolu doktorant



TALLINN UNIVERSITY

Esitluse sisu

- Ülevaade vananemissõbralike linnade konseptsioonist
- Olulisus
- Vananemissõbraliku avaliku ruumi planeerimine
- Kontseptsiooni probleemid
- Mida prioritseerida ruumi planeerimises?

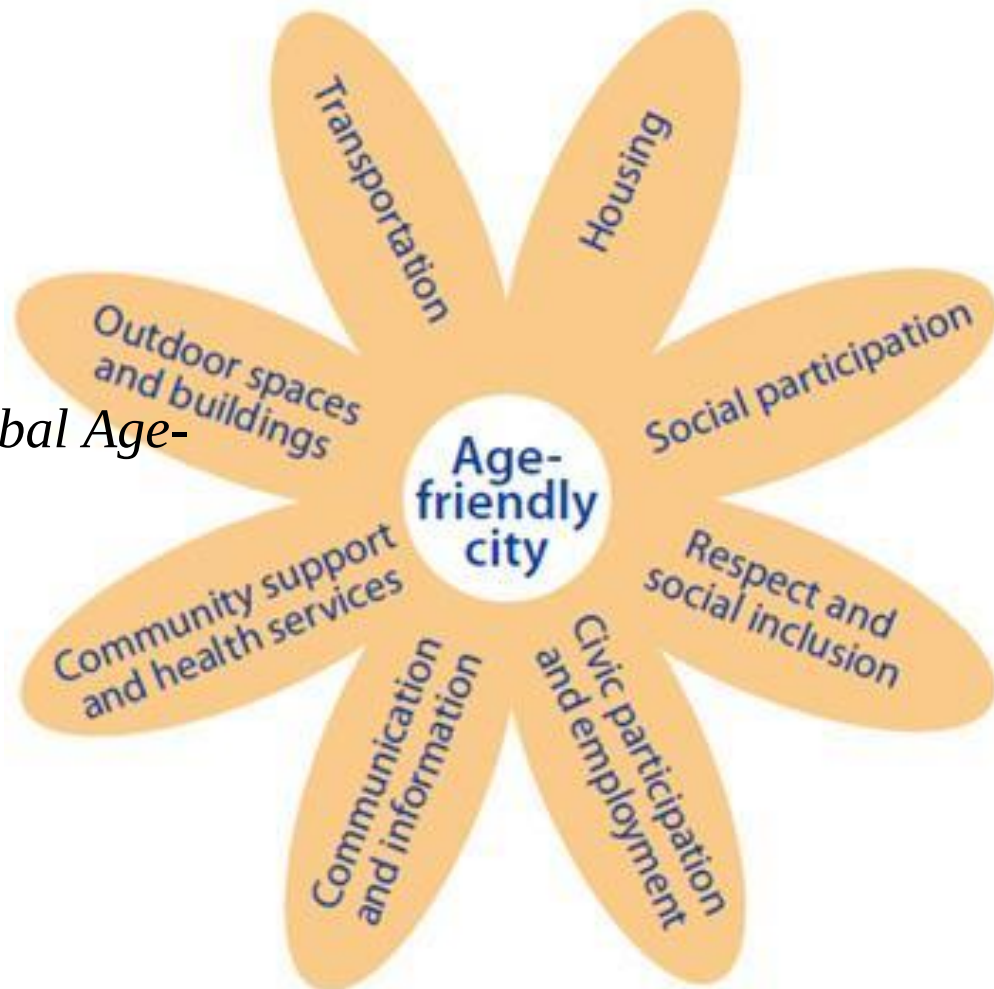


Ülevaade



TALLINN UNIVERSITY

Allikas: World Health
Organisation(2007), *Global Age-
friendly Cities: A Guide*



Mis see on?

- *WHO Global Network for Age-friendly Cities and Communities*
- Maailma terviseorganisatsiooni (WHO) 2007 aastal loodud initsiatiiv ja linnade võrgustik
- Liikmeid (2018) - 785 linna ja kogukonda, 39st riigist. 217 miljonit elanikku



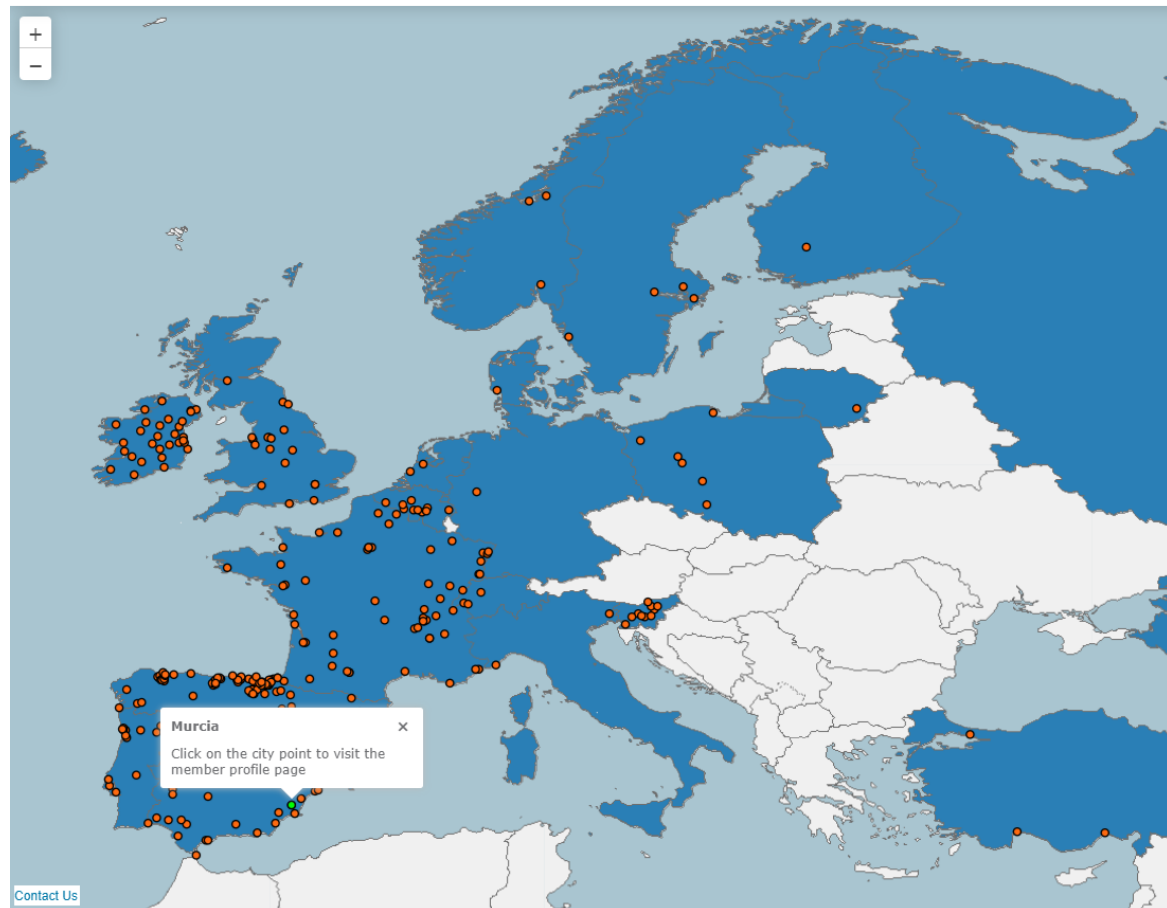
Global Network for Age-friendly Cities and Communities

Meile lähimad liikmed:

Vilnius (2018), Tampere
(2012), Stockholm (2017),
Uppsala (2016)

Liitunud linnad Euroopas.
Allikas:

<http://apps.who.int/agefriendlycitiesmap/>



Kuidas see töötab?

- liitumiseks vajalik linnapea allkiri ning iga-aastane aruandlus (tegevuste jälgimine ning nende raporteerimine)
- eesmärgid: lahenduste ja kogemuste jagamine, linnaametnike ning ekspertide ühendamine, tõenduspõhiste lahenduste rakendamise toetamine

Website: <http://www.vilnius.lt>

Age-friendly Journey

Cycle 1 (2018 - Present)



Mis on tulemas?

- Tervisliku vananemise kümnend 2021-2030
(*Decade of Healthy Ageing 2021-2030*)
- Vananeva rahvastiku probleemide adresseerimine globaalsel, riiklikul ning kohalikul tasandil



Olulusus



TALLINN UNIVERSITY

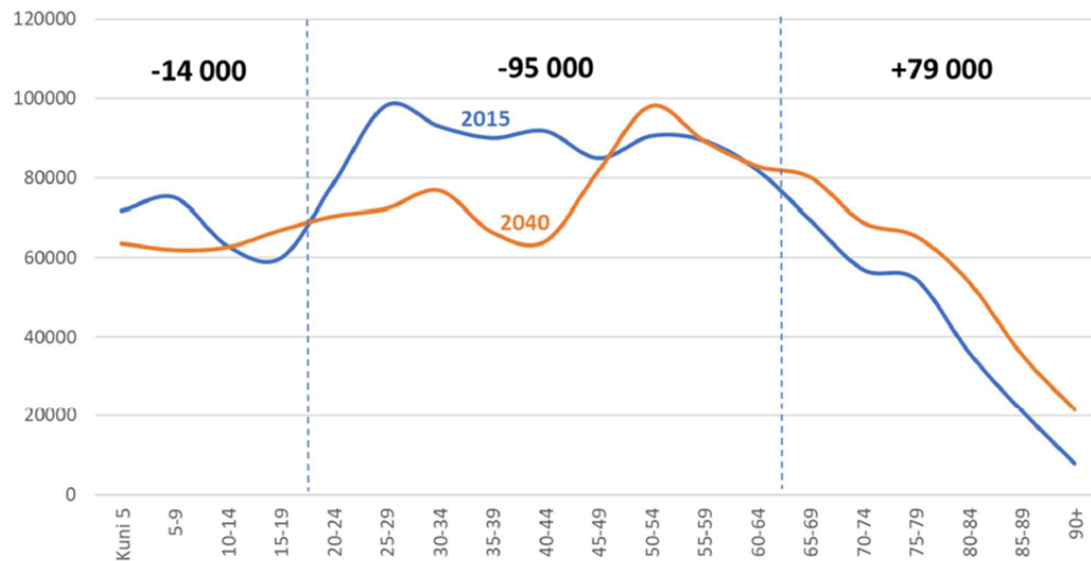
INIMLIKUD ASPEKTID

Õigus liikumisele (§ 34)
Solidarsus

MAJANDUSLIKUD ASPEKTID

Hoolduskoormus
Eakate tööhõive tõus

Rahvastikuproгноos Eestis 2015 vs 2040



Allikas: Eurostati rahvastikuproгноos, baastsenaarium (proj_15npms)



TALLINN UNIVERSITY

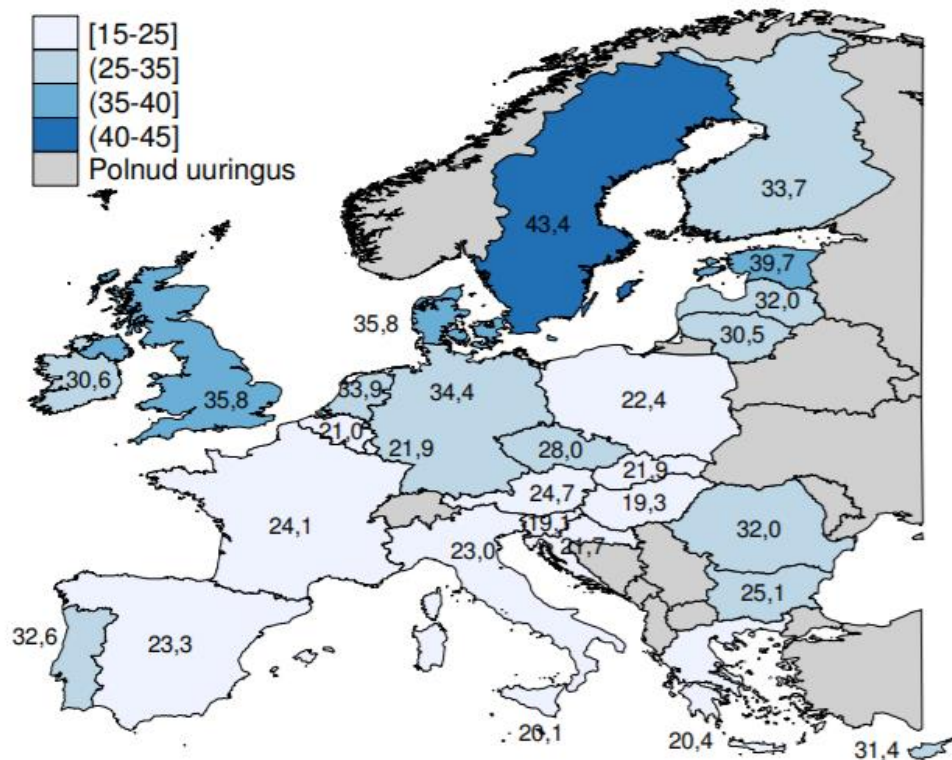
OSKA (2018)

Joonis 22. Töötamise määr vanuses 55–74 Euroopa Liidus

Aktiivsena vananemise indeks

Töötamise määr vanuses 55–74 (%)

Euroopa Liidu riikide keskmine: 27,8%



Allikas: UNECE ja Euroopa Komisjon, Autorite kohandused

Allikas: Praxis (2015)
Vanemaealiste ja
eakate toimetuleku
uuring

Muutuvas ühiskonnas muutuvad nõudmised tänavatele





Vaanandemissõbraliku ruumi planeerimine



TALLINN UNIVERSITY

- Eakate kaasamine...
- ...teenuste disainis
- ...kohalikes arendustes
- ...põlvkondade-ülestes projektides
- Võimaldada eakatel...
- ...oma kodus vananeda
- ...suhelda eakaaslastega
- ...pääseda ligi kohalikule keskkonnale
 - ligipääsetav ühistransport
 - korras kõnniteed
 - madalad äärekivid
 - kohad istumiseks ja puhkamiseks
-
-
- avalikud WCd
- hästi valgustatud tänavad

Hästi valgustatud ruumid
 Navigeeritav ruum/maamärgid
 Ligipääs teenustele
 Ligipääs loodusele
 Sotsiaalsed võimalused
 Kompaktne linn
 Hea liikuvus
 Segakasutus linnaruumis
 Turvalisus
 Linnaruumiliste mälestuste talletamine
 Lõhn, heli, temperatuur - meeltega disainimine
 Rituaalide võimendamine

“What makes a city age-friendly?” (2007)

Mobility, Mood and Place (2017)

Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine & loomine

(2012)





Kontseptsiooni probleemid



TALLINN UNIVERSITY

Jaga ja valitse

Põlvkondade-ülene ruum vs
vananemissõbralik ruum

Hapraks jäämise stigmatiseerimine

Aktiivne vananemine vs
loomulik inimese võimekuse
vähenemine

Investeeringute

vähendamine hoolekandesse

Investeerimine linnaruumi vs
investeerimine vajalikesse
teenustesse (dementsete ja
palliatiiivne hoolekanne)

Eakate stereotüpiseerimine

Ühistranspordi ning
autokasutuse sooline lõhe



TALLINN UNIVERSITY



*Mida prioritseerida
ruumi planeerimises?*



TALLINN UNIVERSITY

Tänavatel:

Pingid

Ligipääsetav ühistransport

Äärekivid



Foto 7: Intervjuu rohealal sügisilma nautinud daamiga. Foto autor: Astrid Mai Barsegian

Põhja-Tallinn sai juurde sada istepinki



BNS



14. september 2018, 16:35



47 ülekäigukoha äärekivide madaldamine 2015. aastaks

Allikas: <https://www.tartu.ee/et/kaasav-eelarve#ideede-elluviimine>

Riigi ja linna tasandil:

Ligipääs teenustele, mida eakad vajavad (sotsiaalkeskused, hoolekandenasutused, haiglad)

Spetsiifilised võimalused

Sotsiaalkeskused - aktiivne vananemine

Hoolekandenasutused - jalutamise mõju tervisele

Haiglad - suur liikuvus arv päevas (7000-10000 päevas?). Liikujad keskmisest hapramad ning nende liikumine raskendatud.

Tallinna haigla
300 miljonit
Kuidas saab
sinna siis kui
sul ei ole autot
või sa ei tule
kiirabiga?



Liikuvusuuringud ja liikuvuskavad: Superministeerium 2017 Tallinna ülikool 2018



Kaks magistritööd Eestist:

Kirsi Kajamägi (2019) “Aktiivne vananemine Tallinnas. Eakate liikumist soosivad ja pärssivad tegurid Haabersti ja Kristiine sotsiaalkeskuste külastajate näitel”

Liis Sepp (2019) “Eakate ootused ja kogemused linnaruumilt sõidutee ületamisel Tallinna näitel”